

Богдан М. Замкевич
ОЦІНЮВАННЯ І ПРОГНОЗ ФІНАНСОВОЇ
СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто проблему фінансової стійкості підприємства за його функціонування в умовах економічних трансформацій. Вирішення проблеми засновано на інформаційно-енергетичній концепції економічної системи. На підставі аналізу розвитку економічних систем через категорії ресурсного економічного потенціалу, операційних витрат та теорії аналогій запропоновано агрегований коефіцієнт фінансової стійкості підприємства.

Ключові слова: фінансова стійкість; прогнозування; інформаційно-енергетична система. *Форм. 1. Рис. 1. Літ. 13.*

Богдан М. Замкевич
ОЦЕНКА И ПРОГНОЗ ФИНАНСОВОЙ
СТОЙКОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье рассмотрена проблема финансовой стойкости предприятия при его функционировании в условиях экономических трансформаций. Решение проблемы основано на информационно-энергетической концепции экономической системы. На основе анализа развития экономических систем через категории ресурсного экономического потенциала, операционных расходов и теории аналогий предложен агрегированный коэффициент финансовой стойкости предприятия.

Ключевые слова: финансовая стойкость; прогнозирование; информационно-энергетическая система.

Bogdan M. Zamkevych¹
EVALUATION AND FORECASTING OF ENTERPRISE
FINANCIAL STABILITY

The article considers the issue of enterprise financial stability in the context of its functioning under economic transformations. The solution of this problem is viewed within the information-energy concept of economic systems. Based on the analysis of economic systems development through the categories of resource economic potential and operating cost along with the theory of analogies, an aggregated coefficient of enterprise financial stability has been offered.

Keywords: financial stability; information and energy system; forecasting.

Постановка проблеми. Результати аналізу фінансової стійкості підприємства сприятимуть висновку щодо його спроможності здійснювати господарську діяльність, отримувати прибуток в умовах економічної самостійності, а також вірогідності існування самого підприємства. Формування показника фінансової стійкості підприємства [4; 8] має практичне і теоретичне значення для успішного реформування економіки, для розробки і реалізації стратегії економічного зростання.

Аналіз досліджень і публікацій. Найбільш поширеним, опрацьованим та застосовуваним у світовій практиці оцінки економічної стійкості підприємства є коефіцієнтний метод, який ґрунтується на розрахунку системи показників, що висвітлюють різні аспекти діяльності підприємства і враховують чинники внутрішнього і зовнішнього впливу та фінансовий стан підприєм-

¹ National Agrarian University, Bila Tserkva, Ukraine.

ства. До складу елементів оцінювання фінансової стійкості підприємства коефіцієнтним методом належить далеко ще неповний перелік показників [1; 2; 9]: коефіцієнт автономії, коефіцієнт концентрації позикового та власного капіталу, коефіцієнт маневреності робочого капіталу, коефіцієнт забезпечення власними коштами, коефіцієнт забезпеченості оборотних активів робочим капіталом тощо.

Визначення фінансової стійкості не обмежується обчисленням зазначених вище коефіцієнтів, а висновок щодо фінансової стійкості робиться після їх порівняння з визначеними критичними значеннями коефіцієнтів, що характеризують фінансову стійкість підприємства. Нормативні значення коефіцієнтів, що використовуються при цьому, відсутні. Отже, при оцінюванні фінансового стану підприємства таким методом оцінка його фінансової стійкості здійснюється, фактично, *вербально*, на основі дослідження окремих структурних сфер фінансової діяльності підприємства.

Наприкінці XIX ст. з метою аналізу роботи теплових машин вченими почав розвиватись енергоентропійний метод. З початку XX ст. розпочинаються спроби поширити цей метод дослідження на аналіз інших об'єктів матеріального світу – від неживої природи до виробництва і навіть суспільства.

Вперше українським вченим С.А. Подолінським [11] було запропоновано поєднати економічне вчення і вчення про енергію. В 1928 р. В. І. Вернадським [3] поставлено глобальну проблему енергетичного вираження, обліку і порівняння всіх природних виробничих сил. А.Е. Ферсманом [12] встановлено, що ентропія зменшується «процесами життя». Тобто життя організмів і діяльність людини пов'язані з накопиченням енергії, спрямовані на створення сполук із зростанням запасу енергії – акумуляції енергії природи. Виходячи з енергетичної сутності всіх технологічних процесів, Г. Одум і Е. Одум [10] з точки зору філософського аналізу розкрили енергообіг в технологічних процесах. Ними розроблено загальні принципи досягнення стабільного стану економіки при середньому енергетичному рівні суспільства. М.М. Ермошенком в сучасних умовах продовжено ці дослідження. Так, ним розроблено наукові підходи до формування інформаційно-енергетичної теорії вартості [5].

Економічна система складається з елементів. Функціонування елементів або систем між собою може проявлятися в обміні речовиною, інформацією або енергією. Разом з тим, ці зв'язки можуть вмщати відомості, отримані від інших про їх стан. Такі зв'язки називаються інформаційними. Отже, взаємодія елементів системи або систем проявляється в речовинно-енергетичному і інформаційному обміні, тобто економічну систему можна розглядати як *інформаційно-енергетичну*.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. З використанням великої кількості показників для оцінки фінансової стійкості зростає трудомісткість, стає складним, практично неможливим, процес формування комплексних висновків про фінансовий стан підприємства. Істотним недоліком цього методу є також відсутність науково обґрунтованого єдиного конкретного критерію фінансової стійкості підприємства.

Метою дослідження є усунення вищевикладених недоліків коефіцієнтного методу встановлення фінансової стійкості підприємства. Уникнути цих

недоліків можливо, встановивши єдиний агрегований критерій фінансової стійкості підприємства на підставі енергетичної сутності економічних процесів.

Основні результати дослідження. В рамках інформаційно-енергетичної концепції економічної системи, розгляду її розвитку згідно з другим законом термодинаміки через категорії ресурсного економічного потенціалу, операційних витрат та теорії аналогій (аналогії енергетичних і економічних процесів) [6; 10; 11] введено поняття *коефіцієнта економічної стійкості системи як відношення ресурсного економічного потенціалу до операційних витрат інформаційно-енергетичної системи.*

Ресурсний потенціал – це сукупність ресурсів і можливостей, які можуть бути використані підприємством для досягнення певних цілей.

Фінансові ресурси підприємства – це кошти, що перебувають в розпорядженні підприємств і призначені на виконання ними певних фінансових зобов'язань.

Фінансова стійкість (ФС) підприємства представляється відношенням фінансових ресурсів (ФР) підприємства до його фінансових операційних витрат (ФОВ):

$$ФС = \frac{ФР}{ФОВ}. \tag{1}$$

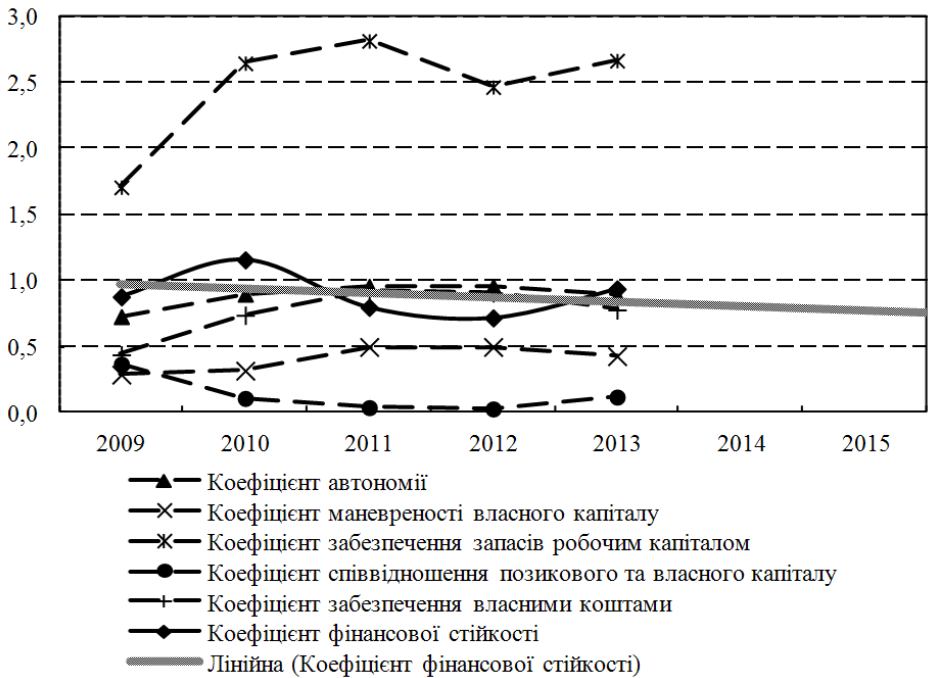

Рис. 1. Динаміка фінансової стійкості підприємства, побудовано за даними [6; 7; 13]

Вищенаведені концептуальні підходи до визначення фінансової стійкості підприємства реалізовані в дослідженні господарської діяльності одного із сільськогосподарських підприємств лісостепової зони України [7]. Динаміку найбільш впливових чинників коефіцієнтного методу оцінювання фінансової стійкості і динаміку коефіцієнта фінансової стійкості ΦC сільськогосподарського підприємства наведено на рис. 1. На графіку видно, що показники системи, розраховані за коефіцієнтним методом, змінюються по-різному (одні зростають, інші зменшуються), а тому висновок щодо тенденції зміни фінансової стійкості підприємства, навіть на вербальному рівні, коректно зробити не можливо, а тим більше – оцінити його фінансову стійкість кількісно і однозначно.

Аналіз динаміки фінансової стійкості згідно запропонованого показника ΦC досліджуваного підприємства свідчить, що підприємство в період 2009–2015 рр. деградує, при цьому операційні витрати залишаються більшими за ресурсний фінансовий потенціал. Це дозволяє припустити, що підприємство розвивається за рахунок внутрішніх матеріальних і трудових, а також природних енергетичних ресурсів. Однією з причин такого стану може бути незадовільний менеджмент. Варто враховувати і те, що причиною такого напрямку розвитку підприємства може бути перехід частки операційних витрат до тіньового сектору. При розвитку таких процесів у виробництві можна очікувати соціального вибуху серед працівників і банкрутства підприємства.

Висновки. Запропонований критерій фінансової стійкості підприємства є науково обґрунтованим і дозволяє кількісно і однозначно визначити фінансовий стан підприємства, а також запропонувати стратегічні напрямки його розвитку.

1. *Абрамова І.М.* Оцінка та планування фінансової стійкості підприємства засобами бюджетування // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2013. – №2. – С. 104–109.
2. *Баяк М.С.* Взаємозв'язок коефіцієнтів фінансової стійкості і банкрутства підприємства // intkonf.org.
3. *Вернадский В.И.* О задачах и организации прикладной научной работы АН СССР. – Л., 1928. – 42 с.
4. *Гончарук А.* Новий підхід до управління ефективністю у промисловості України // Економіка України. – 2006. – №11. – С. 36–46.
5. *Єрмошенко М.М.* Наукові підходи до формування інформаційно-енергетичної теорії вартості // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – №8. – С. 15–23.
6. *Замкевич Б.М.* Стійкість як критерій кризового стану підприємства // Стратегія економічного розвитку України: Збірник наук. праць. – 2013. – №33. – С. 65–70.
7. Звіти емітента // Публічне акціонерне товариство «Жорнище» // zhornische.pat.ua.
8. *Карпінський Б.А., Герасименко О.В.* Формування збалансованості фінансових показників // Фінанси України. – 2004. – №10. – С. 50–56.
9. *Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г.* Економічний аналіз: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 428 с.
10. *Одум Г., Одум Э.* Энергетический базис человека и природы. – М.: Прогресс, 1978. – 380 с.
11. *Подолинский С.А.* Труд человека и его отношение к распределению энергии // www.vixri.com.
12. *Ферсман А.Е.* Геохимия. – М., 1937. – Т. III. – 432 с.
13. *Цал-Цалко Ю.С.* Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навч. посібник. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: ЦУЛ, 2002. – 360 с.

Стаття надійшла до редакції 23.11.2015.